

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum passio sit tantum in appetitiua sensitiva.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

66.10.3

Art. 3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

66.10.3

E

E

3 Præ.

A tiatur, & per hoc pater solutio ad sextum . AD SEPTIMUM dicendum quod anima non dicitur sentire per accidens, eadem ratione qua nec gaudere, quamvis dicatur per accidens pati.

ARTICULVS III.

Verum passio sit tantum in appetitiua sensitua.

TERTIO quaeritur, utrum passio sit tantum in appetitiua sensitua. Et uidetur quod non. Christus enim secundum totam animam patiebatur, ut patet per illud Psal. 74. Repleta est malis anima mea, quod de passionibus exponit glossa. totalitas autem animae ad potentias pertinet. ergo in qualibet potentia anima potest esse passio, & ita non tantum in appetitiua sensitua.

2 Præ. Ois motus, uel operatio quae conuenit anima praeter corpus, secundum seipsam est partis intellectiuae, non sensituae: sed sicut dicit Aug. 13. de Ci. Dei, non ex carne tantum afficitur anima, ut cupiat, metuar, lætetur, cognoscat, verum etiam ex seipsa his potest motibus agitari. ergo huiusmodi passiones non sunt tantum in parte appetitiua sensitua.

3 Præ. Voluntas est partis intellectiuae, ut dicitur in 3. de Anima. sed sicut dicit Aug. 14. de Ciui. Dei, voluntas est proprie in omnibus, timore scilicet lætitia & huiusmodi, immo omnes nihil aliud quam voluntates sunt, nam quid est cupiditas & lætitia nisi uoluntas in eorum consensione quae uolumus? & quid est metus atque tristitia nisi uoluntas in disensione ab his, quae uolumus? ergo huiusmodi passiones sunt in parte intellectiua.

4 Præ. Eiusdem potentiae non est agere & pati: sed sensus uidetur esse potentia actiua, nam Basiliscus uidentem dicit interficere, mulierem menstruata uidendo, inspicit speculum, ut patet in lib. de somno & vig. ergo in parte sensitua non est posita anima passio.

5 Præ. Potentia actiua est nobilior quam passiuua: sed potentiae uegetatiuae sunt actiuae, quibus nobiliores sunt potentiae sensituae: ergo sensituae sunt actiuae, & sic idem quod prius.

6 Præ. Potentiae rationales sunt ad opposita secundum Philosophum, delectationi autem opponitur tristitia. cum ergo in parte intellectiua sit proprie delectatio, ut patet in 7. & 10. Ethi. uidetur quod sit ibi tristitia, & sic passiones possunt esse in parte intellectiua. Sed diceretur, quod uerbum Philosophi intelligitur de oppositis actibus.

7 SED CONTRA, Scientia & ignorantia, quae sunt opposita sunt in parte animae intellectiua, & tamen non sunt actus. ergo uerbum Philosophi non tantum de actibus est intelligendum.

8 Præ. Secundum Philosophum in 2. Physi. Idem per sui absentiam & presentiam est causa contrariorum, sicut gubernator salutis, & submersiois nauis: sed intelligibile praesens facit delectationem in parte intellectiua. ergo intelligibile absens facit tristitiam in eadem, & sic idem quod prius.

9 Præ. Damas. dicit in 2. lib. quod dolor non est passio, sed passionis sensus. ergo est in sensitua uirtute & non in appetitiua: & eadem ratione delectatio, & alia quae dicuntur animae passiones.

10 Præ. Secundum Damas. in 2. lib. & Philosophum in 2. Ethi. passio est, ad quam consequitur gaudium & tristitia. ergo passiones animae praecedunt gaudium, & tristitia: sed gaudium, & tristitia sunt in appetitiua. ergo passiones animae sunt in ea parte, quae praecedat ap-

1. p. q. 2. ar. 3.

Gloss. inter linearis ibi. ex Aug.

2. cap. 5. in fine tom. 5.

Tex. 4. 2. 2. Ca. 6. tom. 5.

Ca. 1. ante med. ca. 3.

9. mesa. c. 3. tom. 3.

Li. 2. Ethic. 5. paulo a prin. tom. 5.

66. 1. tom. 2.

Ca. 11. par. 8 prin.

ca. 22. 2. Ethic. ca. 5. tom. 5.

dit appetituum. ergo passiones animæ sunt in parte apprehensiva, quæ appetituum præcedit.

¶ 11 Præter. Sicut in operationibus appetituum sensitivæ transmutatur corpus: ita in operationibus sensitivæ apprehensivæ. ergo passio non est tantum in appetituum, sed in apprehensivam.

¶ 12 Præter. Passio proprie loquendo est per abiectionem alicuius, & receptionem contrarij: sed hoc accidit in parte intellectiva: nam abiectionis culpa & recipi gratia, abiectionis habitus luxuria, & induci habitus castitatis. ergo in parte superiori animæ proprie est passio.

¶ 13 Præter. motus appetitivæ sensitivæ sequitur apprehensionem sensus: sed aliquando huiusmodi passiones animæ excitantur in nobis ex aliquibus objectis, quæ a sensu apprehendi non possunt, sicut verecundia de turpi actu, timor de furto. ergo huiusmodi non possunt esse in parte appetitiva sensitiva, & sic relinquunt quod sint in parte appetitiva rationali scilicet in voluntate.

¶ 14 Præter. Inter alias passiones animæ ponitur spes, sed spes est in parte animæ intellectiva, quia sancti patres in limbo existentes spem habebant: motus autem partis sensitivæ non remanet in anima separata. ergo passiones sunt in parte animæ intellectiva.

¶ 15 Præter. Imago est in parte intellectiva: sed secundum potentias imaginis, anima patitur: quia potentia imaginis, quæ nunc perficitur gratia, in statu gloriæ perficeretur fruitionis gloria. ergo passio non est tantum in parte animæ appetitiva sensitiva.

¶ 16 Præter. Secundum Damascenum passio est motus ex alio in aliud: sed intellectus movetur de alio in aliud procedendo de principijs in conclusiones. ergo in intellectu est passio, & sic idem quod prius.

¶ 17 Præter. Philosophus in 3. de Anima dicit, quod intelligere est pati quoddam: sed intelligere est in intellectu. ergo in intellectu est passio.

¶ 18 Præter. Dionysius dicit de Ierotheo. 2. cap. de Divini nomi. quod patiens divina didicit divina: sed pati divina non poterat secundum partem sensitivam, quæ non est divinorum capax. ergo passio non est tantum in parte sensitiva, & ita non est solum in appetitu sensitivo.

SED CONTRA est, quod Damascenus dicit in 2. li. Passio est motus appetitivæ virtutis in imaginatione boni vel mali, & iterum passio est motus irrationalis animæ, per suspensiones boni vel mali. ergo passio est tantum in parte appetitiva irrationali.

¶ 2 Præter. Passio proprie loquendo est secundum motum alterationis, ut dictum est: sed alteratio non est nisi in parte animæ sensitiva, ut probatur in 7. Physi. ergo passio non est nisi in parte sensitiva.

RESPON. Dicendum, quod passio proprie loquendo, non est nisi in appetitiva sensitiva, ut ex duabus definitionibus passionis a Damasceno & Gregorio Niseno positis apparet. quod sic patet. Dicit enim passio tripliciter, ut dictum est. Vno modo communiter, secundum quod omne recipere est pati. Et sic passio non est in qua libet parte animæ, nec tamen solum in appetitiva sensitiva: hoc enim modo accipiendo passionem dicit Comenius in li. de Anima, quod vires animæ vegetabilis omnes sunt activæ, vires autem rationalis partim activæ propter intellectum agerem, & partim passivæ propter intellectum possibilem. hic autem modus passionis quamvis conveniat potentis apprehensivæ & appetitivæ, magis tamen competit appetitivæ: quia cum operatio apprehensivæ sit in se apprehensam secundum quod est in apprehendente, operatio autem appetitivæ sit ad rem secundum quod est in seipsa, quod recipit in ap-

prehensivam, minus habet de proprietate rei apprehensivæ, quæ id quod recipitur in appetitiva de ratione appetibilis. unde verum quod perficitur intelligentia est in mente: bonum vero, quod perficitur appetitiva, est in rebus, ut dicitur in 6. Meta. Alio modo dicitur passio proprie, quæ consistit in abiectione unius contrarij, & alterius receptione per viam transmutationis. Et hic modus passionis animæ convenire non potest, nisi ex corpore, & hoc dupliciter. Vno modo secundum quod vivitur corpori, ut forma, & sic convenit corpori patienti passione corporali. Alio modo prout vivitur ei, ut motor, & sic ex operatione anime transmutatio fit in corpore, quæ quidem passio dicitur animalis, ut supra dictum est. passio igitur corporalis prædicta pertingit ad potentias secundas, quod in essentia anime radicatur, eo quod anima secundum essentiam suam est forma corporis, & sic ad essentiam animæ pertinet: potest tamen hæc passio attribui alicui potentie tripliciter. Vno modo secundum quod in essentia anime radicatur, & sic cum omnes potentie radicentur in essentia anime, ad omnes potentias pertinet prædicta passio. Alio modo secundum quod ex læsione corporis potentiarum actus impediuntur, & sic prædicta passio pertinet ad omnes potentias videntes organos corporales, quarum omnium actus impediuntur læsione organo, sed indirecte. Et hoc modo pertinet etiam ad potentias organorum corporales non videntes, sicut intellectus, in quantum accipiunt a potentis organo videntibus. Unde committitur, quod læsio organo virtutis imaginativæ, motus operatio impeditur per hoc, quod intellectus indiget phantasmatibus in sua operatione. Tertio modo pertinet ad aliquam potentiam, ut apprehendit eam ipsam, & sic proprie pertinet ad sensum tactus.

Nam tactus est sensus eorum, ex quibus componitur animal, & similiter eorum, per quæ animal concipitur. Passio vero animalis, cum per eam et operatione animæ transmutetur corpus, in illa potentia esse debet, quæ organo corporali adiungitur, & cuius est corpus transmutare: & ideo huiusmodi passio non est in parte intellectiva, quæ non est alicuius organi corporalis actus, nec iterum est in apprehensiva sensitiva: quia ex apprehensione sensus non sequitur motus in corpore, nisi mediante appetitiva, quæ est immediatum movens. Unde secundum modum operationis eius statim disponitur organum corporale scilicet cor, unde est principium motus, tali dispositione, quæ competit ad exequendum hoc, in quo appetitus sensibilis inclinatur. Unde in ira ferretur, & in timore quodammodo frigidetur, & constringitur. Et sic in appetitiva sensitiva sola animalis passio proprie invenitur. Vires enim animæ vegetabilis, quibus organo videntur, constat quæ non sunt passivæ activæ: Passio autem magis proprie appetitivæ potentie competit, quæ apprehensivæ, ut in principio dictum est. Et hæc est una ratio, quare magis proprie appetitiva sensitiva passionis subiectum est quam sensitiva apprehensiva: sicut & ipsa affectiva superior magis accedit ad propriam rationem passionis, quam intellectiva. Tertio vero modo passio dicebat transmutari, sicut quod aliquid qualitercunque impeditur ad eum quod est sibi conveniens. Hoc modo potentie animæ patiuntur, sicut a proprijs actibus impediuntur, quod quidem aliquando in omnibus potentis accidit, contingit, ut dictum est. Nunc autem loquimur de passione animali proprie dicta, quæ ut ostensum est, in sola appetitiva sensitiva invenitur.

3. de Anima cō. 12. tom. 2.

Par. 1. in fine illius.

Cap. 22. non procul a p.

Artic. 1.

Cō. 20. & præ. tom. 2.

Li. 2. cap. 22.

Art. 1. huius quærit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod anima Christi tota patiebatur passione corporali, & sic ad oēs potencias passio illa pertinebat, ad minus prout in essentia anime radicantur: nō autem ita quod passio animalis in qualibet potentia anime eius esset, sicut in proprio subiecto.

AD II. Dicendum, quod Aug. loquitur contra quosdam Platonicos, qui dicebant omnium istarum passionum principium esse ex carne. Aug. autē ostendit, quod si caro in nullo esset corrupta, posset esse harum passionum principium ex anima. Et iō non dicit, quod sine carne huiusmodi passiones perficerentur: sed quod non ex carne tantum anima his passionibus afficitur.

AD III. Dicendum, quod Aug. vel nomen voluntatis large accipit pro quolibet appetitu, vel timorem, vel gaudium & alia huiusmodi: accipit, p actibus voluntatis, similibus passionibus in appetitu sensu uoluntatis. Est enim ut in questione de sensualitate dictum est, & in ipsa uoluntate quodammodo gaudium, & tristitia & alia huiusmodi: sed non ita quod sint passiones proprie loquēdo. Vel potest dici, quod has passiones Aug. uoluntates nominat, in quantum ex actu uoluntatis homo in has passiones inducitur secundum quod appetitus inferior sequitur inclinationem appetitus superioris, ut in questione de sensualitate dictū est. Unde ipse Aug. postea subiungit, sicut allicitur, vel offenditur uoluntas hominis; ita in nos, vel illos affectus mutatur & uertitur.

AD IIII. Dicendum, quod sensus nō est uirtus actiua, sed passiuā. Non enim dicitur uirtus actiua, q̄ hēt aliquem habitum qui est opatio, sicut enim omnis potentia anime actiua esset; sed dicitur potentia aliqua actiua quæ comparatur ad suum obiectum, sicut agens ad patiens: sensus autem comparatur ad sensibile sicut patiens ad agens; eo quod sensibile transmutat sensum: quod autem sensibile aliqui a sensu transmutatur, hoc est per accidens, in quantum ipsum organum sensus habet aliquam qualitatem per quam natum est immutari alicuius corpus. unde in defectu illa qua mulier menstruata speculum inficit, vel qua Basiliscus hominem uidentem interficit, nihil consistit ad uisionem: sed uisio perficitur per hoc quod species uisibilis recipitur in visu, quod est quoddam pati. Unde sensus potentia passiuā est. Dato etiam quod sensus aliquid ageret actiue, nō ex hoc sequeretur, quod in sensu nulla passio esse possit. Nihil enim prohibet respectu diuersorum idē esse actiuum & passiuū. dato iterū quod sensus qui nominat uim apprehensiuā, nullius passionis esset capax, non propter hoc excluderetur, qm̄ in appetitiua sensibili passio esse possit.

AD V. Dicendum, quod quamuis actiuum simpliciter sit passiuo nobilior respectu eiusdem; nihil tamen prohibet aliquod passiuum actiuo nobilior esse, in quantum passiuum nobiliori passione patitur, quam sit actio qua actiuum agit, sicut passio a qua intellectus possibilis dicitur passiuā potentia. Et est sensus recipiendo aliquid immaterialiter est nobilior actione, qua potentia vegetatiua agit materialiter, i. mediantibus qualitatibus elementaribus.

AD VI. Dicendum, quod illi delectationi, quæ est in parte intellectiua per coniunctionem intelligibilis conuenientis, nō est aliquod contrarium: quia oporteret quod illi intelligibili conuenienti aliquod contrarium foret, quod causa cōtrari esset: hoc autem esse non potest, eo quod intelligibili speciei nihil est contrarium: species enim contrario-

rum in anima contrarie non sunt, ut 10. Meta. dicitur. vñ hō delectatur non solum de hoc, q̄ intelligit bona: sed de hoc q̄ intelligit mala iquātū intelligit. Ipsum enim intelligere mala bonum est intellectui. Et sic delectatio intellectiualis contrarium nō habet: dicitur tamē tristitia vel dolor in parte intellectiua atq̄ esse communiter loquendo, in quantum intellectus intelligit aliquid homini nociuum, cui uoluntas repugnat. Quia tamen illud nociuum non est nociuum intellectui, in quantum est intelligens, ideo illa tristitia, vel dolor non contrariatur delectationi intellectus, quæ est secundum id quod est conueniens intellectui in quantum intelligit.

AD VII. Dicendum, quod potentia rationalis se habet ad contraria aliquo modo sibi proprio, & aliquo modo cōi sibi & omnibus aliis. Quod enim potentia rationalis sit subiectum contrariorum accidentium, hoc sibi & aliis cōe est, quia omnium contrariorum idem est subiectum: sed quod se habeat ad contrarias actiones, illud est sibi proprium, naturales enim potētiæ sunt determinate ad unum. Et sic loquitur philosophus, quod rationales potētiæ sunt ad opposita.

AD VIII. Dicendum, quod absentia gubernatoris non est causa submerisionis nauis, nisi per accidens, in quantum scilicet remouet gubernatoris prouidentiam, per quam nauis submersio prohibebatur. Et similiter intelligibilis remotio, vel absentia non est causa tristitiæ: sed non delectandi. Effectus enim proportionantur secundum proportionem causarum, unde intelligere & non intelligere, quæ contradictorie opponuntur, sunt causa delectandi & non delectandi, quæ similiter sunt contradictoria, non autē delectandi & tristandi, quæ sunt contraria. Si autem accipiarur id, quod est cōtrarium intelligētiæ ueritatis scilicet error, non potest esse causa tristitiæ: quia vel error estimatur esse ueritas, & sic error delectat sicut & ueritas: vel cognoscitur esse error, quod non est nisi cognoscendo ueritatē, & sic iterum error delectationē in intelligēdo facit.

AD IX. Dicendum, quod tristitia & dolor hoc modo differunt, quod tristitia est quadam passio animalis incipiens scilicet in apprehensione nociuēti & terminatur in operatione appetitus, & ulterius in transmutatione corporis: sed dolor est sicut passio corporalem. Unde Aug. dicit 14. de Ciuit. Dei, quod dolor uisus in corporibus dicitur. Et iō incipit a latione corporis, & terminatur in apprehensione sensus tactus, propter quod dolor est in sensu tactus, ut in apprehendente, ut dictum est.

AD X. Dicendum, quod gaudium & tristitiam sequi passionem dicitur, & a Dam. & a Philosopho, sed sub alio intellectu. Damascenus & Greg. Nilenus idem uerbum proponētes loquuntur de passione corporali, quæ apprehensa causat gaudium vel tristitiam, & semper experta causat dolorem. Philosophus autē in 2. Ethic. loquitur proculdubio de passionibus animalibus, uolens quod ad omnes passiones anime sequatur gaudium & tristitia. Cuius ratio est quod inter oēs passiones concupiscibilis potentia gaudium, & tristitia quæ causant ex consecutione conuenientis, uel nociui ultimū locum tenent: oēs autē passiones irascibilis ad passiones concupiscibilis terminantur, ut in questione de sensualitate dictū est. Vñ restat quod oēs passiones animæ ad gaudium, & tristitiam terminentur. Secūdum autē neutrum intellectum sequitur, quod passiones sint in apprehensiuā: quia passio corporalis est ipsa natura corporis: passiones autē animales alia sunt in eadē parte

tc

a. 7. in fi. c. 5.

In corp. art.

loco citato in argumēto.

q. 106. ar. 5 in cor. & a. 7. argumēto.

2. 948.

AD

te appetitiua, in qua gaudium & tristitia: sed tamē quantum ad priores eius actus. Si autem in actibus appetitiua ordo non esset, sequeretur ex verbis Philosophi, quod passiones animales nō essent in appetitiua, ubi est gaudium & tristitia: sed in apprehensiua.

Ad xi. Dicendū, quod nec sensus, nec vis alia apprehensiua mouet immediate; sed solum mediante appetitiua, & ideo ad operationem virtutis sensitiua apprehensiua non immutatur corpus quantum ad dispositiones materiales, nisi superueniat motus appetitiua, quem statim sequitur transmutatio corporis disponentis se ad obediendum. vnde quamuis vis apprehensiua sensitiua immutatur simul cum organo corporali, non tamen est ibi passio proprie loquendo; quia in operatione sensus non transmutatur organum corporale per se loquendo, nisi spiritali immutatione, secundum quod species sensibilium recipiunt in organis sentiendi sine materia, ut dicitur in 2. de Anima.

Com. 12. 1. 3.

Ad xii. Dicendum, quod quamuis in parte intellectiua aliquid abiciatur & aliquid recipiatur, hoc tamen non contingit per viam transmutationis, ut continue receptio & abiectio fiat; sed est per simplicem influxum quantum ad habitus infusos. In instanti. n. infunditur gratia, per quam subito expellitur culpa. Alteratio autem quae fit de uitio in virtutem, vel de ignorantia ad scientiam attingit ad partem intellectiuam per accidens, per se existente transmutatione in parte sensitiua, ut patet in 7. Eth. Ex hoc enim quod fit aliqua transmutatio circa partem sensitiuam, subito resultat aliqua perfectio in parte intellectiua, ut sic id quod fit in parte sensitiua existens: sicut illuminatio est terminus motus localis, & generatio simpliciter alterationis, & hoc intelligendum est quantum ad habitus acquisitos.

Ad xiii. dicendum, quod ex aliquo apprehenso intellectum potest sequi passio in appetitu inferiori dupliciter. Vno modo in quantum id quod intelligit universaliter per intellectum, formatur in imaginatione particulariter, & sic mouetur inferior appetitus: sicut cum intellectus credentis accipit intelligibiliter futuras penas, & earum phantasmata format imaginando ignem urentem, & uermem rodentem & alia huiusmodi, ex quo sequitur passio timoris in appetitu sensitiuo. Alio modo in quantum ex apprehensione intellectus mouetur appetitus superior, ex quo per quandam redundantiam, vel imperium appetitus inferior commouetur.

Ad xiiii. Dicendum, quod spes quae in anima separata manet, non est passio, sed uel habitus, uel uoluntatis actus, ut ex praedictis patet.

Art. I.

Ad xv. Dicendū, quod ex beatificatione, uel perfectione imaginis nihil aliud haberi potest, quam quod in parte intellectiua fit passio, secundum quod omnis receptio passio dicitur.

Ad xvi. Dicendum, quod passio dicitur esse motus ex alio recepto in aliud receptum, non autem ex alio operato in aliud operatum: sic autem in intellectu est motus ex alio in aliud.

Ad xvii. dicendum, quod intelligere dicitur esse se pati communiter loquendo de passione, prout omnis receptio passio est.

Ad xviii. dicendum, quod passio illa de qua loquitur Dionysius, nihil aliud est quam affectio ad diuina, quae habet magis rationem passionis quam simplex apprehensio, ut ex praedictis patet. Ex ipsa enim diuinorum affectione prouenit manifesta

In corp. ar.

passio eorumdem, secundum illud Ioan. 14. Si quis diligit me, diligetur a patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei mecum.

ARTICVLVS III.

Penes quod contrarietas, & diuersitas inter animae passiones attendatur.

Quarto queritur secundum quid attenditur contrarietas, & diuersitas inter animae passiones. Et uidetur quod non secundum bonum & malum. Audacia. n. timori opponitur, utraque uero passio est respectu mali: quia hoc quod timor fugit, audacia aggreditur. ergo contrarietas passionum animae non est secundum bonum & malum.

¶ 2. Præter. Spes desperationi opponitur, utraque uero est respectu boni, quod spes consequi expedit, de desperatione autem de consecutione distat. ergo contrarietas passionum animae non est secundum bonum & malum.

¶ 3. Præter. Dam. in lib. 2. & Gre. Nissenus distinguunt passiones animae per praesens & futurum, & per bonum & malum, ut de bono futuro sit spes uel desiderium, de bono presenti uoluptas uel delectatio siue letitia, de malo futuro timor, de praesenti tristitia, sed praesens & futurum per accidens habent ad bonum & malum. ergo differentia passionum animae per se non attenditur secundum bonum & malum.

¶ 4. Præter. Aug. 14. Ciu. Dei, distinguit inter tristitiam & dolorem, quod tristitia est animae, dolor uero corporum, quod ad rationem boni, & malum perinet. ergo idem quod prius.

¶ 5. Præter. Exultatio, gaudium, latitudo & delectatio, iucunditas & hilaritas differentiam quantum habent, alias inutiliter duo istorum coniungerentur. patet in 1. 35. Gaudium & latitudo obtinebantur. cum ergo oia ista respectu boni dicantur, uidetur quod bonum & malum passiones animae non distinguuntur.

¶ 6. Præter. Dam. in lib. 2. distinguit quatuor species tristitiae quae sunt, accidia, athos, inuidia, misericordia, praeter quas est poenitentia, quae omnia respectu mali dicuntur. ergo idem quod prius.

¶ 7. Præter. Ipse distinguit sex species timoris, scilicet inuicem, erubescenciam, uerecundiam, admirationem, stuporem, & agorem, quae ad praedictam differentiam non pertinent. ergo idem quod prius.

¶ 8. Præter. Dionysius 4. c. de Diuinis nominibus, addit amorem connumerat, quorum utrumque est respectu boni, & sic idem quod prius.

SED CONTRA est, quod actus distinguuntur per obiecta, passiones autem animae sunt actus appetitiuae uirtutis, cuius obiectum est bonum, & malum. ergo per bonum & malum distinguuntur.

¶ 2. Præter. Secundum Philosophum in 1. Eth. passiones animae sunt, ad quas sequitur gaudium & tristitia: sed gaudium & tristitia distinguuntur secundum bonum & malum. ergo bonum & malum distinguunt animae passiones.

RESPON. Dicendum, quod in passionibus animae triplex distinctio inuenitur. Prima quidem est quae differunt quasi genere, utpote ad diuersas potentias animae pertinentes: sicut distinguuntur passiones concupisibiles a passionibus irascibilibus. Ratio huius distinctionis passionum sumitur ex ipsa ratione distinguendi potentias. Cum enim supra dictum sit in questione de sensuualitate, quod obiectum concupisibile est delectabile secundum sensum, irascibile uero est quod arduum uel arduum, illae passiones ad concupisibilem pertinent, in quibus importatur ordo ad delectabile sensus absolute, uel ad eius contrarium.